

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม

บ้าน สหกรณ์

สหกรณ์ สหกรณ์ สหกรณ์
สหกรณ์ สหกรณ์ สหกรณ์
สหกรณ์ สหกรณ์ สหกรณ์
สหกรณ์ สหกรณ์ สหกรณ์

ร้านสหกรณ์

ร้านสหกรณ์ คือ สหกรณ์ที่ผู้บริโภคร่วมกันจัดตั้งขึ้น เพื่อจัดหาสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคและรวบรวมผลผลิต ผลิตร่วมกันมาจำหน่ายแก่สมาชิกและบุคคลทั่วไป ในต่างประเทศนิยมเรียกว่า **"สหกรณ์ของแม่บ้าน"** โดยจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ในประเภทสหกรณ์ร้านค้า มีสภาพเป็นนิติบุคคล ซึ่งสมาชิกผู้ถือหุ้นทุกคนเป็นเจ้าของ สมาชิกลงทุนร่วมกันในสหกรณ์ด้วยความสมัครใจ เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค และเพื่อผุดฐานะทางเศรษฐกิจของตนและหมู่คณะ

ประวัติความเป็นมา

ร้านสหกรณ์แห่งแรกเกิดขึ้นที่เมืองรอซเดล ประเทศอังกฤษ เมื่อปี พ.ศ. 2387 (ค.ศ.1844) มูลเหตุที่เกิดร้านสหกรณ์แห่งนี้ขึ้นเนื่องจากสมัยนั้นค่าจ้างแรงงานต่ำ เพราะโรงงานต่าง ๆ ใต้น้ำเครื่องจักรมาใช้แทนแรงงานคนมากขึ้น คนงานได้รับความลำบากและยากจน จึงมีคนงานโรงงานทอผ้ากลุ่มหนึ่ง จำนวน 28 คน ประชุมปรึกษาหารือกันและได้ตกลงกันให้ทุกคนเก็บออมเงินจากค่าจ้างไว้สัปดาห์ละ 3 เพนนี ซึ่งต้องใช้เวลาเกือบ 1 ปี จึงรวบรวมเงินได้ 28 ปอนด์ หลังจากนั้นได้ไปเช่าห้องแถวเล็ก ๆ ที่ตรอกคางคกเปิดร้านขายของชำขึ้น เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2387 ร้านสหกรณ์แห่งนี้มีชื่อเสียงมาก เพราะเป็นร้านแรกที่จัดตั้งสำเร็จ และได้วางหลักการของร้านสหกรณ์ขึ้นถือปฏิบัติ

เป็นครั้งแรก ซึ่งต่อมาได้แพร่หลายไปในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ทั้งสหกรณ์
ร้านค้าและสหกรณ์ประเภทอื่น ๆ

ในการจัดตั้งสหกรณ์แห่งนี้ ตั้งเป็นสมาคมมีชื่อว่า **“สมาคมผู้นำอัน
เที่ยงธรรมแห่งรอสเซล”** แต่ความจริงก็คือร้านสหกรณ์นั่นเอง และสมาคม
ดังกล่าวได้มีการปรับปรุงแก้ไขระเบียบปฏิบัติร้านสหกรณ์ ปรากฏหลักฐานใน
พ.ศ. 2403 คือ

1. เงินทุนมาจากผู้ถือหุ้นและจำกัดอัตราเงินปันผล
2. การจัดหาสินค้าคุณภาพให้แก่สมาชิก
3. ความเที่ยงตรงในการชั่ง ตวง วัด
4. ขายสินค้าเงินสดตามราคาตลาด
5. กำไรควรจัดสรรตามส่วนซื้อของสมาชิก
6. ความเสมอภาคในการเป็นสมาชิกและการออกเสียง
7. การจัดการโดยพนักงานและกรรมการที่ได้รับเลือกตั้งตามระยะเวลา
8. ทำไรจำนวนแน่นอน ควรจัดสรรเพื่อการศึกษา
9. รายงานและงบดุลควรนำเสนอสมาชิกให้บ่อยครั้ง

ร้านสหกรณ์ของผู้นำแห่งรอสเซลนี้ได้ผ่านพ้นอุปสรรคในระยะเริ่มต้น
ไปได้ด้วยดี รวมทั้งในช่วงที่ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำเมื่อปี พ.ศ. 2390 ด้วย ซึ่ง
ถือกันว่าเป็นแบบอย่างของร้านสหกรณ์อื่น ๆ ทั่วโลก ความสำเร็จนี้มักจะ
กล่าวกันว่าเป็นเพราะการแบ่งเงินกำไรเฉลี่ยคืนให้แก่สมาชิก และอุดมการณ์
แห่งความจงรักภักดีต่อร้านสหกรณ์ ทั้งนี้โดยผลแห่งการส่งเสริมการศึกษาใน
หมู่สมาชิกพร้อมที่จะบดมันในหลักการของร้านสหกรณ์

ประเทศไทยได้เริ่มจัดตั้งร้านสหกรณ์เมื่อปี พ.ศ. 2480 โดยตั้งขึ้นในหมู่
ชาวชนบทของอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แต่ร้านสหกรณ์แห่งนี้
ต้องเลิกล้ม ต่อมาได้มีการจัดตั้งร้านสหกรณ์เพิ่มขึ้นอีกหลาย ๆ แห่ง

กรมส่งเสริมสหกรณ์มีโครงการส่งเสริมให้ประชาชนจัดตั้งร้านสหกรณ์
ทุกจังหวัดทั่วประเทศ และแนะนำส่งเสริมให้ร้านสหกรณ์ทุกจังหวัดขยาย
สาขาไปยังอำเภอต่าง ๆ อย่างทั่วถึง โดยให้ความช่วยเหลือแก่ร้านสหกรณ์
ที่มีอยู่แล้วให้สามารถดำเนินงานให้บริการสมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพ
มีปริมาณธุรกิจเพียงพอและมีฐานะมั่นคง พร้อมกันนั้นก็ช่วยให้มีการ
ประสานงานกันอย่างใกล้ชิดระหว่างสหกรณ์ทุกประเภทและหน่วยงานที่
เกี่ยวข้อง ในอันที่จะดำเนินธุรกิจเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน

อนึ่ง ร้านสหกรณ์ที่ดำเนินงานประสบความสำเร็จมักจะเป็นร้าน
สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นในตัวเมือง ซึ่งประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่น สำหรับร้าน
สหกรณ์ในชนบทนั้นมักดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

5 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ร้านสหกรณ์ คือ สหกรณ์ที่ผู้บริโภคร่วมกันจัดตั้งขึ้นเพื่อจัดหาสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภค และรวบรวมผลผลิตผลผลิตภัณฑ์มาจำหน่ายแก่สมาชิกและส่งเสริมความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ร้านสหกรณ์โดยทั่วไปจึงมักกำหนดวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานไว้ดังต่อไปนี้

1. จัดหาสิ่งของและบริการที่สมาชิกมีความต้องการมาจำหน่าย
2. รวบรวมผลผลิต ผลผลิตภัณฑ์ของสมาชิกมาจำหน่าย
3. ส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ทางสหกรณ์ให้แก่สมาชิก
4. ส่งเสริมสมาชิกให้รู้จักการประหยัด การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการช่วยตนเอง
5. ร่วมมือกับสหกรณ์และสถาบันอื่นทั้งภายในและภายนอกประเทศ ในอันที่จะเกื้อกูลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
6. ดำเนินธุรกิจอย่างอื่นเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้างต้น

ก ารดำเนินแบบ

การบริหารกิจการของร้านสหกรณ์ ก็เช่นเดียวกับสหกรณ์ประเภทอื่น ๆ คือ ตั้งอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย สมาชิกทุกคนเป็นเจ้าของร้านสหกรณ์ แต่สมาชิกทุกคนจะมาร่วมกันบริหารกิจการของร้านสหกรณ์ทั้งหมดไม่ได้ จึงจำเป็นต้องเลือกตั้งผู้แทนบริหารกิจการแทน เรียกว่า “คณะกรรมการ

ดำเนินการ” ซึ่งมีจำนวนเท่าที่กำหนดไว้ในข้อบังคับหรือระเบียบของสหกรณ์ ตามปกติมีจำนวนระหว่าง 10-15 คน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของแต่ละสหกรณ์ คณะกรรมการดำเนินการมีอำนาจหน้าที่เป็นผู้ดำเนินกิจการและเป็นผู้แทนสหกรณ์ในกิจการทั้งปวง คณะกรรมการดำเนินการต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับและมติของที่ประชุมใหญ่ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่ในทางอันสมควร เพื่อให้เกิดผลดีแก่ร้านสหกรณ์และแก่สมาชิก

แม้ว่าคณะกรรมการดำเนินการจะเป็นผู้ดำเนินกิจการของร้านสหกรณ์ก็ตาม เพื่อให้กิจการของสหกรณ์ดำเนินไปอย่างกว้างขวาง ให้บริการแก่สมาชิกและบุคคลผู้สนใจทั่วไปอย่างทั่วถึง คณะกรรมการดำเนินการควรจัดจ้างผู้จัดการที่มีความรู้ความสามารถในเชิงการค้าและมีความซื่อสัตย์สุจริตมาดำเนินธุรกิจร้านสหกรณ์ นอกจากนี้ผู้จัดการอาจจัดจ้างเจ้าหน้าที่ของร้านสหกรณ์โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือกิจการสหกรณ์ในด้านต่าง ๆ ตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงปริมาณธุรกิจและการประหยัดเป็นสำคัญ

แผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานของร้านสหกรณ์

ร้านสหกรณ์ควรดำเนินการค้ากับลูกค้าทั้งที่เป็นสมาชิกและมีใช้สมาชิก โดยยึดถือกฎของผู้นำแห่งรอซเดล ดังต่อไปนี้

1. ขายสินค้าตามราคาตลาดหรือถูกกว่าบ้างเล็กน้อย เพื่อมิให้เป็นศัตรูกับร้านใกล้เคียง
 2. จัดหาสินค้าที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของสมาชิกส่วนใหญ่มาจำหน่ายและไม่ปลอมปนสินค้า
 3. เทียงตรงในการชั่ง ตวง วัด
 4. จัดซื้อสินค้าที่จำเป็นแก่การครองชีพประจำวันมาจำหน่ายให้มากที่สุด เพื่อให้สมาชิกเลือกซื้อได้ตามความต้องการ
 5. ขายสินค้าด้วยเงินสด เพื่อช่วยให้ร้านสหกรณ์มีเงินหมุนเวียนได้คล่องตัวและช่วยให้สมาชิกใช้จ่ายเงินโดยมีเหตุผล เพื่อป้องกันหนี้สูญ
- ร้านสหกรณ์ที่ตั้งใหม่พึงยึดหลักและวิธีการค้าตามที่กล่าวโดยเคร่งครัด เพื่อที่จะสามารถดำเนินงานได้ประสบความสำเร็จต่อไป

ก) บทดำเนินงาน

ร้านสหกรณ์ได้ทุนดำเนินงานจาก

1. เงินค่าหุ้น
2. เงินรับฝากจากสมาชิก
3. เงินสำรอง และเงินสะสมอื่น ๆ
4. เงินกู้ยืม
5. เงินอุดหนุนหรือทรัพย์สินที่มีผู้ยกให้

ร้านสหกรณ์ควรมีเงินทุนเพียงพอในการจัดซื้อสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคมาจำหน่ายแก่สมาชิกได้มากที่สุด สามารถสนองความต้องการของสมาชิกได้ครบถ้วน ทุนของร้านสหกรณ์ส่วนใหญ่ควรมาจากสมาชิก ในระยะแรกร้านสหกรณ์จะต้องรวบรวมเงินค่าหุ้นจากสมาชิกให้ได้เพียงพอแก่การใช้จ่ายในการจัดร้านและหมุนเวียนตามความจำเป็นจากนี้จะต้องเงินจากสมาชิกต่าง ๆ ให้มีมากสมควร เพื่อจะงานเพียงพอที่ต่อไป

เหลือไว้เป็นเงินทุน
จำเป็นอีกด้วย นอก
พยายามรวบรวม
และสะสมทุน
ขึ้นในเวลาอัน
ได้มีทุนดำเนิน
จะขยายกิจการ

จะสมัครเป็นสมาชิกได้อย่างไร

การสมัครเข้าเป็นสมาชิกร้านสหกรณ์มี 2 วิธี

1. ในหน่วยงานหรือชุมชนที่มีการจัดตั้งร้านสหกรณ์แล้ว ท่านที่มีความประสงค์จะสมัครเข้าเป็นสมาชิก กระทำได้โดยการยื่นใบสมัครของท่านต่อสหกรณ์ เพื่อสหกรณ์จะได้นำใบสมัครของท่านเสนอต่อคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์พิจารณารับเข้าเป็นสมาชิก

เมื่อคณะกรรมการดำเนินการพิจารณารับท่านเป็นสมาชิกแล้ว ท่านจะต้องชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า 10 - 20 บาท ชำระค่าหุ้น หุ้นละ 10 บาท จำนวน 10 หุ้น และลงลายมือชื่อ ในทะเบียนสมาชิก จากนั้นท่านจะมีสิทธิในสหกรณ์เช่นเดียวกับสมาชิกอื่น ๆ

เมื่อสหกรณ์มีกำไรจะจ่ายเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืนให้แก่สมาชิก และเมื่อท่านลาออกจากสมาชิกภาพ ท่านสามารถถอนค่าหุ้นคืนได้ทั้งหมด ส่วนค่าธรรมเนียมแรกเข้า สหกรณ์จะไม่จ่ายคืนให้ เพราะถือเป็นรายได้ของสหกรณ์อย่างหนึ่ง

2. ในหน่วยงานหรือชุมชนที่ยังไม่มีการจัดตั้งร้านสหกรณ์ ท่านที่สนใจในกิจการของร้านสหกรณ์และมีความประสงค์จะจัดตั้งร้านสหกรณ์ขึ้นในหน่วยงานหรือชุมชนของท่าน ก็สามารถรวมกลุ่มกันจัดตั้งสหกรณ์ได้ โดยขอคำแนะนำและสอบถามรายละเอียดได้ที่สำนักงานสหกรณ์จังหวัด ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดกรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในส่วนภูมิภาคหรือติดต่อโดยตรงที่สำนักจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์กรมส่งเสริมสหกรณ์ เทเวศร์ กรุงเทพมหานคร 10200 โทร. 0-2282-5042

สิทธิและหน้าที่ของสมาชิก

สมาชิกสหกรณ์เป็นเจ้าของสหกรณ์ ซึ่งมีหน้าที่จะต้องให้ความร่วมมือกับสหกรณ์ของตน เพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าแก่กิจการของสหกรณ์ดังต่อไปนี้

1. เข้าร่วมประชุมใหญ่ด้วยตนเอง แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะเพื่อความเจริญรุ่งเรืองของสหกรณ์
2. เลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการจากสมาชิกทั้งหมด ที่มีความรู้ความสามารถเพื่อให้บริหารงานสหกรณ์แทนตน
3. ถือหุ้นในสหกรณ์เพื่อเพิ่มทุนให้แก่สหกรณ์
4. อุดหนุนสหกรณ์โดยซื้อสินค้าอย่างสม่ำเสมอ
5. ควบคุมการดำเนินงานของสหกรณ์ให้เป็นไปตามนโยบาย
6. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบการต่าง ๆ ของสหกรณ์ เพื่อช่วยปรับปรุงสหกรณ์
7. แนะนำชี้แจงให้ผู้อื่นเข้าใจเกี่ยวกับสหกรณ์
8. ร่วมมือทุกทางเพื่อให้เกิดความเจริญแก่สหกรณ์

ประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ

1. ช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของสมาชิกในเรื่องราคาและคุณภาพของสินค้า
2. เมื่อสหกรณ์มีกำไรสุทธิประจำปี สมาชิกจะได้รับเงินปันผลตามหุ้น และเงินเฉลี่ยคืนตามส่วนซื้อจากร้านสหกรณ์ เท่ากับทำให้สมาชิกซื้อสินค้าได้ถูกกว่าท้องตลาดทั่วไป
3. การที่ร้านสหกรณ์จำหน่ายสินค้าด้วยเงินสด นอกจากจะเป็นการช่วยให้ร้านสหกรณ์มีเงินทุนหมุนเวียนเพียงพอสำหรับจัดหาสินค้าที่มีราคาถูกมาจำหน่ายแก่สมาชิกแล้ว ยังเป็นการช่วยให้สมาชิกมีความรอบคอบในการใช้จ่ายเงิน และทำให้เกิดการประหยัด
4. สหกรณ์เป็นองค์กรทางเศรษฐกิจและสังคม ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น การประกันชีวิตหมู่ การมาปนกิจ การนันทนาการ การศึกษาและอื่น ๆ

กส. 9/2546 ส่วนเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์